

Ш О Д У Н А В К А.

№ 24.

У Суботу 12. Юнія

1843.

УЗВИКЪ.

Живи Србинъ, јоште живи;
А ко мысли да неживи,
Нека зна, да у тай часъ
Онъ изъ гроба диже гласъ.

Живи Србинъ, вѣнце вѣ,
За слободу крвцу лѣ;
На отачства милый гласъ
Свакій гине између насъ.

Живи Србинъ, волянъ живи,
Негази га тиранъ дивый:
Кады бы съ нова было спеть,
Пропао бы на махъ светъ.

Милосавъ Слободинъ.

ОДЛАЗАКЪ НАПОЛЕОНА У ЕЛБУ.

(настављено)

У неделю 24 Априла трчаще Наполеонова и њгове пратиѣ кола путемъ къ Валенци, кадъ царъ спази едногъ улака, кои е у Французке хальине обученъ было. Даде га задржати, да га запыта чѣи е. На одговоръ да онъ трчи предъ Маршаломъ Огероомъ, добые заповѣсть, да се врати и маршалу каже, да царъ съ њиме говорити жели. Неколико часова доцнѣе сусрѣтну се коцѣ; царъ и маршалъ, обоица стари ратоборни другови у войны Талианской, сиђу се доле. Наполеонъ поздрави маршала, а овај съ учтивошћу шеширъ скине, затимъ га узме прѣателъски подъ руку, и иђаше съ њиме управо путемъ къ Валенци чтаве три четвртине сата; ту се помыслило

на времена Талианске войны, и сумняти се могло, да ли се ова двоица несавѣтую, како бы нова побѣда кодъ Аркона, Кастильона или Ривола трбойну саставу овѣичити могла. Али Наполеонъ само е ово Огероа пытао: „Кудъ тако наглишь? У Паризъ къ двору?“ Огеро одговори: „За сада идемъ само у Лионъ.“ На то рекне њѣкадашнѣй царъ Француза: „Я самъ твою прокламацію читао, она е сасвимъ проста, Людевить XVIII. зато ѣете осудити.“ Маршалъ одговори: „Я ю правѣо нисамъ; мени ю е Мерѣ изъ Лиона послао, и я самъ се само на ню подписао.“ Онъ затимъ почне Наполеону ты говорити, и њму као узрокъ његовогъ паденія њѣгово ненаситно честолюбѣ пребаживати; наипосле рекне: „У осталомъ у той е прокламація велика истина: ты ниси вреданъ было као воинъ умрети, ты си се владао као какавъ.....“ Ове грубе рѣчи побудиле су кодъ свию, кои су иѣ чули, велико негодованѣ. Наполеонъ се врло миранъ покаже, али се мане далѣга разговора са овако неучтивымъ и неправеднымъ другомъ, тимъ задоволявајући се да му рекне: „Иди, я ништа више одъ тебе незахтѣвамъ!“ па попне се у кола. Огеро, старый Якобинацъ, прѣатель Фушеа, онда, као и сви републиканци Французки, безъ уздржана, съ яросћу и презрѣнѣмъ изрази се противъ Наполеона.

Иза Валенце сасвимъ е друга воля владала. Горѣо е, као полдневно сунце, у онимъ краевима гнѣвъ противъ Наполеона. Онъ се показао у трима узвицима: „Доле съ Николасомъ! доле съ тираномъ! доле съ Корзианцемъ!“

Име Наполеонъ было е съ найвећомъ клетвомъ проношено; зли знаци грозіаху; само е треба-ло повикнути, па бы таласи дереће Роне про-гутали човека, кои е мало пре круну Драгути-на Великогъ носіо. И у Донзеру, гди е На-полеонъ и нѣгова пратня врло доцне у вече приспѣла, чула се вика: доле съ Николасомъ! доле съ тираномъ! доле съ Корзіянцемъ!; че-му іошть многе грубости придодате быше. Одъ сада већ ништа се друго ни чуло ние. При развитку дана укажу се стѣне одъ Ови-ньона, коє као круна одъ турня старе Кибеле изгледаху, и Наполеонъ између 5 и 6 сатій изъ ютра стигне у варошь. Народъ га е че-као, и овога крѣпкій и одважній говоръ опеть га ние пріятельски поздравио. Јавни зва-ничници издали су уредбе, да се народна смут-ня предупреди. Али докъ су се конѣи како е могуће было брзо мѣняли, народъ навали на нѣгова кола, яки люди съ узпалѣнымъ лицемъ и грозовитымъ погледомъ потегну оружъ и хтѣдоше „Николасу“ „Корзіянцу“ и „тирану“ конаць да учине. Посланици савезника ставе се предъ Наполеона да га одбране; народна гарда гледаше, да свако нападанѣ предупреди, а редовый официръ утиша народъ съ рѣчма: да Наполеонъ стои подъ заштитомъ Людевита XVIII. Тренутакъ мира и неодважности упо-треблѣнъ е, да се конѣи упрѣгну, те сви у скокъ отрчаше изъ вароши.

(Далѣ слѣдує.)

КАКО Е АНДРІЯ ИЗЪ КАСТАНЪ ЖИВОПИСАЦЪ ПОСТАО.

(Съ Немачкогъ.)

Славанъ овај живописацъ Талијанскій слѣ-дуюће, као део еданъ изъ свога живота, при-поведа:

Рођенъ одъ убоги родителѣ, и у зеленој младости као сирота после нѣи оставши, чу-вао самъ стада у селу Кастанѣ; отуда и име добыемъ. Мени се чини, као да човекъ іошть одъ дѣтинства слутню неку има и осећанѣ о своме будућемъ животу. Никадъ у мени ду-ша ние мировати могла, и само са тадашњимъ

моимъ станѣмъ сабављати се: кадъ бы свако мислио, да е беду и заборавъ мени судба од-редила, я самъ единако о срећной и славной будућности саняо. Ал' као сужанѣ какавъ кадъ по дубокой тавници залуду тумара, небы л' стазицу нашао, коя бы га на видило дана, коя бы га слободи извела; тако самъ се и я у те-сномъ и тужномъ положаю моме окретао, тра-жећи начинъ како да га се избавимъ; па най-после паднемъ у канѣ „очаяніа“, што ме и са самымъ животомъ омрзне.

Кадъ самъ тако еданпуть у мутне мисли спуштень на краичку дубокогъ некогъ стрма стояо, мило ми буде, гледићи, како бы ме ед-ногъ само корака коштало, па да се и света и све беде у еданъ ма опростимъ; и тако се занесемъ у мое санове — учини ми се на ма, као да се сва дрва, стене, брда и ливаде око мене окренуше, као да ме силна нека рука по-диже, и небесна армонія зазвони ми у ушима. Овај санъ прекину на еданпуть болови, кои ми сва чувства одузму. После три дана се текъ пробудимъ, и садъ разумемъ да самъ се у ону безданъ стропоштао, и да ме е владика изъ Пизе дао у свой дворъ донети. Нѣму самъ имао на животу зафалити. Како оздра-вимъ, изведу ме предъ нѣга. Онъ ме дочека у едной сали, иконама богато искићеной. Докъ самъ благодарност изявљывао, нисамъ очію скидао съ оны производа уметности, кою я никако сватити немого. Што самъ иконе ду-же гледао, све се већа дивота у мени рађала, какву ни самъ изгледъ прекрасне природе ни-кадъ ние могао у мени побудити; еръ никадъ я нисамъ мислио, да човечія рука така чуда чинити може.

Владика е радо и повольно гледао, како се малый пастиръ иконама диви; по томъ ми стисне нешто новаца у руку. Кадъ самъ се праштао съ нѣиме, іошть су ми очи на икони висіле. Та ми икона целу будућность реши. Една мисао, едно теженѣ одъ тога тренутка сву ми е душу испуњавало: онаку исту и-кону я да начинимъ. Знао самъ у гори ди има бела мермера: ту направимъ читаво послениште (Werkstätte). Съ тежкомъ му-

комъ ивиће ми најпосле за рукомъ, повеликій еданъ каменъ изгладити; одъ длака, кое самъ изъ стада повереногъ ми начунао, направимъ вичицу. На потоку нађемъ црна и бела камена; и съ тимъ мало по мало прве „черте“ одъ предивне иконе, кою самъ верно и живо у памети имао, на мермеръ пренесемъ. У некомъ билиу, што тамо расти, пронађемъ да има бое; накупимъ га много, па кое изъ корена нѣгова, кое изъ цвета нацедимъ различни сокова, ове мешаюћи добывао самъ свакояке бое. Садъ прионемъ за правый посао.

Какве радости, кадъ полако стає, боя, животъ изъ мое вичице тећи стане, кадъ већ икону готову видимъ; тако ме е тай образъ првый путь обчино, да самъ повикнути морао: то е мой посао.

Наскоро поносито мое своелюбљіюшть се већма надме еднимъ одъ оны догађая, кои се чине истина као сама сигра случая, но кои не престано старанѣ вышегъ промисла и о найслабимъ створеньима башъ најболѣ показую. Усамљно место, ди самъ се я као населіо, было е далеко одъ села; ни самъ путникъ, боећи се злы людій, ние смео тамо се приближити, — никадъ ме ништа ние у радњи узнемиривало, — стада само, коя самъ чувао, была су едни гледаоци посла мога. —

Едногъ дана, башъ кадъ самъ посао оставіо, чуемъ на еданпутъ загушену вику и нагло корачанѣ, ди се управо моме посленишту упутило. Текъ што уграбимъ времена, да се сакриемъ за усправљный каменъ, на коме е Богородица измолвана была, кадъ а я спазимъ едногъ старца ди га четворица амо вуку. По оделу нѣномъ, по оду, и претњи дознамъ шта су наумили учинити. Како се препаднемъ, кадъ у жертви нѣовой видимъ — мога избавителя, старога владуку. Већ потегну мачеви на кунавногъ старца, а я вриснемъ што самъ игда могао; разбойници уплашени окрену се, и образъ матере Божіе предъ собомъ опазе. Тако штогодъ у пустяњи, кою су унакретъ знали, и тай врисакъ, у тренутку кадъ руку на крвичко дѣло дигоше, то іймъ се све за чудо учини. Они мачеве изъ руку ис-

пусте, и предъ речену икону на лице пагну. У томе я дамъ владици очима знакъ, и онъ га разуме, те се на близу за едну стену сакриве. Разбойници устану одъ молитве, а жертве іймъ нема. Садъ іймъ никакве сумнѣ неостане, да е то нека сила, коя ій е, одъ убиства задржала, и да е иста сила и владуку заклонила. Дрѣхући одъ стра іошть еданпутъ се прекрете, и са тогъ места нагло отиду.

Доцнѣ чуемъ да су исти ови разбойници на исповести казали, а после свуда приповедали, како е еданъ човекъ, кадъ су га убити хтели, чудеснымъ начиномъ одъ нѣи избављнѣ быо. Тай се гласъ тако по народу разшири, да ни кадъ више ниси могао у той краини о каквомъ убиству чути. Можда се и данъ данашній у Кастаньи о томе приповеда.....

Ђ. І. П. Б.

НА 43. ЧИСЛА НОВИНЕ СРБЪ-БЕОГРАДСКЕ УМЕТАКЪ СОЧЛЕНУ ТАТРАНКЕ

ОДГОВОРЪ. *)

Сву историю Карађорђа и нѣгова времена нѣсамъ я посве и одма ни обећао, па ни списао, него само послѣдню 1813 годину вла-

*) Некъ намъ велика любавъ и почитаніе, кое према Г. Мил. осеѣамо, опрости, што примѣтити морамо, да е одговоръ овай сасвимъ излншанъ быо. Нашъ Г. корреспондентъ — ние ншао, да Г. Мил. као пѣснику предъ свѣтомъ вредность умали, него е само казао, да е онъ (Г. Мил.) мало о Карађорђу написао, и именито да му историја (тросгодиншя Сербіе) ние башъ на истини основана. Прво признае самъ у ономъ одговору своѣмъ, а друго свѣдоче приповѣдана народна и живи люди, кои су се у оно доба за отечество и народну слободу борили. Ако Г. Мил. жели, и буде захтѣвао, то смо готови ове рѣчи наше и примѣрима изъ саме нѣгове исторіе потврдити, и показати нѣму, а и свѣту, како е онъ до исторійски дата дошао и ко му ій е скупіо и дао, па ће се баремъ видити, да Г. Мил. ние ни могао (све да е хтѣо) истину писати. А „еданъ квинтл“ говори Енгелъ „исторійске истине више вреди, него цента кнѣвнѣ, умствованія и лѣно уплате-ногъ; али неправогъ описа!“ — Што пакъ Г. Мил. Г. Вука правда и брани, то му е трудъ сустанѣ. Арапинъ остав Арапинъ, ма га кољко прао и бѣліо. Г. Вукъ свой исторійскій кредитъ побіо е самъ себи писмомъ своимъ, оправљномъ К. Милошу, кое ономадне у 7, 8, и 9 броју Србскога Улака читасмо; чие е Г. Вукъ показао, колкоко се у нѣговой исторіи истине налази, и колкоко се нѣму као исторнику вѣровати може. „Ко правду гони, томе се гусле о главу обію,“ каже наша народна пословица.

дана њгова, и паденије Србије тадашњѣ описао. Оно е, према цѣлој историји Караџорџа, истина доста и мало, т. е. десета часть и година; тек' е истина и ово, да е и то мало не само одъ понайважниј, него и одъ понайистинитиј малостий... Србске нововременске историје. О томе самъ увѣранъ баремъ я, кои она дѣянїя нїесамъ одъ случайнаго коегога и до триестину и више година испрашао, него и самсобомъ живїо и преживїо, па, и преживо упамтивый, совѣстно и совѣтно и неумитно написао. А што истый братъ нашъ Славенъ у Вуковой Србије историји башъ нимало чистаго зрна не налази, я му се и за то нечудимъ, ербо видимъ изъ тога истога њговога израженя, да онъ Вукову Даницу, заръ што е у необычномъ... формату, ни у сну нїе снїо; *) но у коїој да имаде нешто и повише одъ нимало чистаго зрна историје Караџорџеве и њговога времена, свѣдоче намъ браћа Хорвати њїовимъ прештампањемъ Вукове Данице доречимъ**): али заръ и то братъ нашъ Славенъ при свему своме къ ствари усрдію... іошъ нїе догледао Далъ и више обећава и вели намъ онъ истый іошъ: „Я заслуге Караџорџеве друкче цѣнимъ, и у Татранке чланку оцѣнитѣу и болъ, него што су ласкательи Милошеви оцѣнили.“ И то я му доиста и наприедъ вѣруемъ самосамъ све, а за све, и за свагда, ербо Милошеви ласкательи нїесу давали ни говорити, а то ли писати и штампати штогодъ о истоме Караџорџу и њгову одбу и времену —.

Преко свега тога я брату истоме Татранцу одъ свега срца и душе честитаемъ предузетъ њгово, исцрпсти и собштити оно, што іошъ све ни Срби сами неймаю, тамо свима Славенима вѣчнаго покойника чисто-истиниту и цѣлу историю:

„Волянь быо, желъ испунїо!“

Тек' о едноме самъ я, баръ единый, на-свагда увѣренъ, т. е. да истый я свагда признаемъ, да самъ и у Србијанци мало и едва што,

*) Овде е Г. Мил. могао и финїи изразъ употребити. Критичъ не треба никада да се запази; онъ валя да е миранъ, приатанъ, штедїїй, безъ страстїй, тихага и благога чувства.

У.

**) Охъ да тврдога доказа, и истине свѣдоче!...?! — У.

према свему омѣраюћи, казао свръ истога Караџорџа и њгова десетолѣтнога времена, према да самъ у истой а о истоме я и скрозно и понайвише и понайважније истине написао, те и то такоѣръ совѣстно —. Или заръ остае оно изреченъ башъ за истинито, да не треба историје тражити у народњима пѣснама*), по коему наравно слѣдуе и ово, да е іошъ манъ наћи се може у пѣснословнима списанїяма, коє баремъ я и мой другъ, природный Србскїй пѣвунъ, Вишњивїъ, никако не вѣруемо —. Али камо га, тко е и оволикачко мало, а то ли више одъ иста оба три домородна Србина досад' о покойноме безсмртнику напѣвао, и написао, и на свїетъ опреміо?...?

А одсада быват' шта ће,

Тко узживи гледаће —.

С. М. С.

ОДЪ СВАЧЕГА ПО НЪШТО.

У Паризу нема манъ одъ 61,000 подвоза и то: кабриолеа, фїакера, дилижанаца, омнибуса 20,000; тальига и различиты колица 35,000; приватны кола 6,000.

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

15 Юнїа 1389 Султанъ Муратъ ступи са силномъ войскомъ на Косово полъ, гдѣ издаіомъ Вука Бранковића, а не силомъ оружя, одржи рѣшительну побѣду надъ Србљима. Ту у битки погинуо е Кнезь Лазаръ и Милошъ Обилићъ, кои последний собственомъ е рукомъ Мурата у шатору пробуразїо.

*) Дабогме! Него е у томъ саставку, кога Г. Мил. сяломъ овде наведе, была рѣчь само о пѣсмама, коє народъ нашъ самъ собомъ спѣва, а не о епїйскимъ производима учены глава; што добро разликовати валя. Но Г. Мил. тимъ, што себе са наравнымъ поетомъ Србско-народнымъ — слѣпцомъ Вишњивїемъ — сравнява, као хоће да каже, да е онъ (Г. Мил.) народанъ поета. Допуштамо и признаемо, да е Г. Мил. великїй духъ и женїлный поета, али никако нїе народанъ; еръ народанъ развѣръ нїе довольно да и поезїя буде народна. Ко изъ народа (пука) нашегъ разуме, коли зна шта ће и пр. да рекну она два стиха на челу Србїянке:

„Най Европо... Радаманта рождша!

Ключе Еакъ!... а решавай Минносъ.“ — ?

У.